

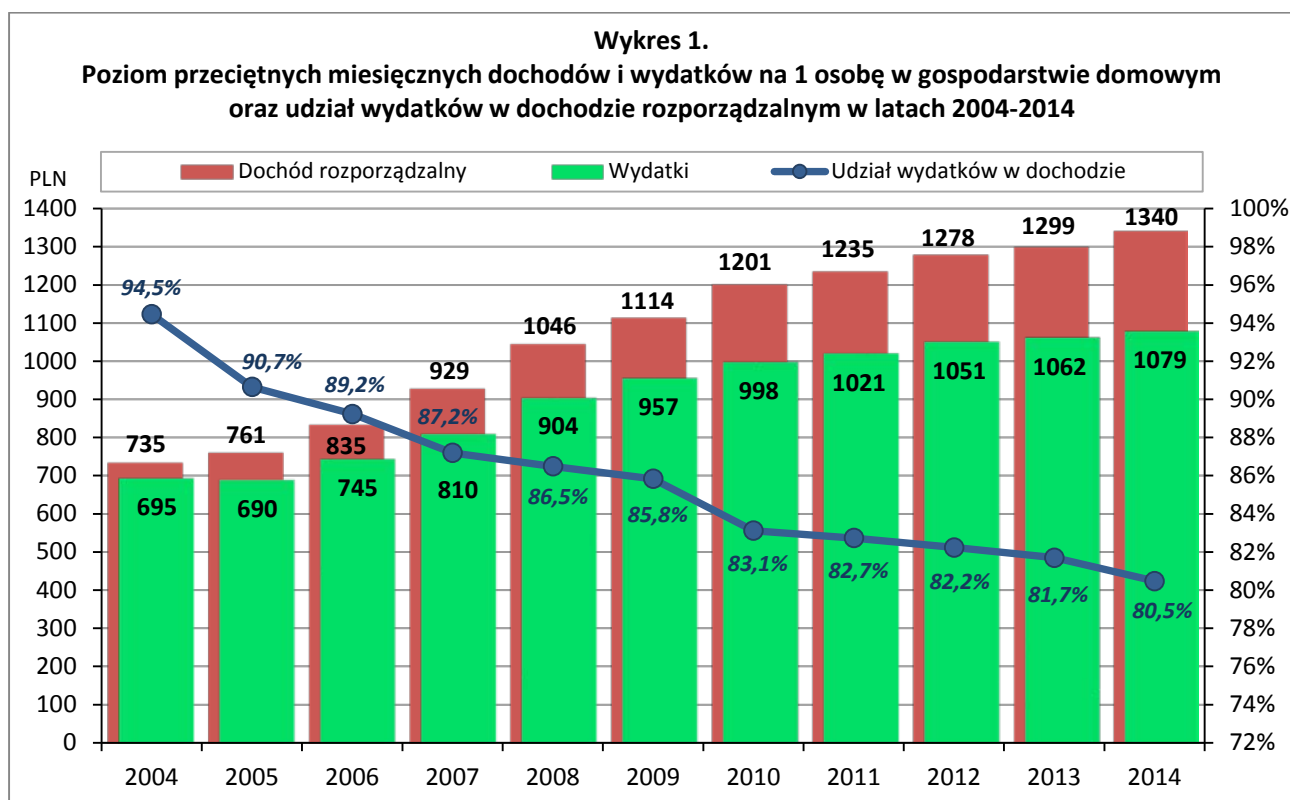
Sytuacja gospodarstw domowych w 2014 r. w świetle wyników badania budżetów gospodarstw domowych

Wstęp

W 2014 r. sytuacja materialna gospodarstw domowych w Polsce poprawiła się. Osiągały one wyższe dochody. Mimo, iż więcej wydawały, wzrosła nadwyżka dochodów nad wydatkami. Gospodarstwa domowe były też lepiej wyposażone w dobra trwałego użytkowania nowej generacji i zamieszkiwały nieco większe mieszkania.

Przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny na osobę w zaokrągleniu do 1 zł ukształtował się w 2014 r. na poziomie 1340 zł i był realnie wyższy o 3,2% od dochodu z roku 2013.

Przeciętne miesięczne wydatki w gospodarstwach domowych na osobę w 2014 r. wyniosły 1079 zł, były realnie wyższe o 1,6% od wydatków z roku 2013 – stanowiły 80,5% dochodów (w 2013 r. – 81,7%). Wydatki na towary i usługi konsumpcyjne wyniosły średnio 1032 zł i realnie były wyższe o 1,4% w stosunku do 2013 r..

Zanotowano **dalszy spadek ilościowego spożycia większości podstawowych artykułów żywnościowych oraz niewielki wzrost spożycia owoców i mięsa surowego.**

W dalszym ciągu następuje **poprawa wyposażenia gospodarstw domowych w dobra trwałego użytkowania**, zwłaszcza w telewizor plazmowy lub ciekłokrystaliczny, zmywarkę do naczyń i komputer z szerokopasmowym dostępem do Internetu.

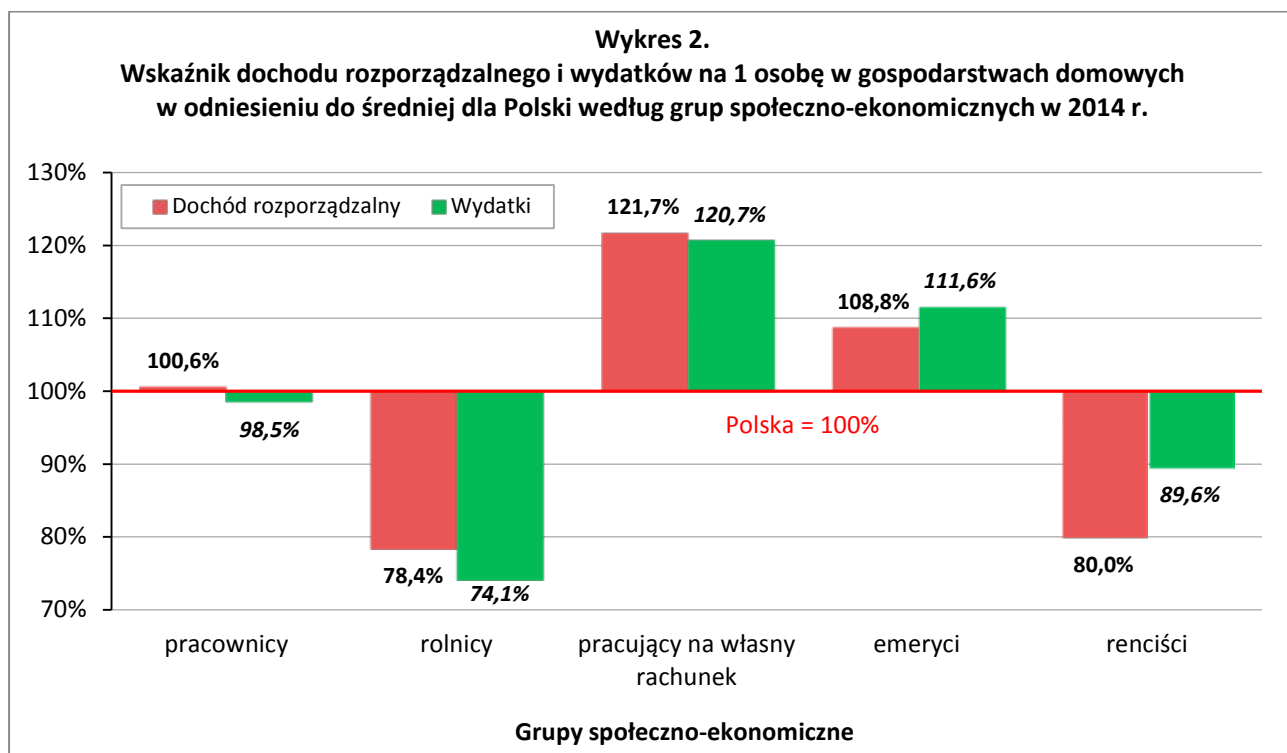
Przeciętne gospodarstwo domowe w 2014 roku zajmowało mieszkanie o powierzchni 75,8 m² (w 2013 – 74,5 m²), składające się z 2,9 pokoi.

Podobnie jak w 2013 roku, **ponad połowa badanych gospodarstw domowych oceniała swoją sytuację materialną jako przeciętną**, więcej niż co czwarte gospodarstwo postrzegało ją jako raczej dobrą albo bardzo dobrą, a niespełna co piąte - jako raczej złą albo złą.

Dochody i wydatki

Zróźnicowanie przeciętnych miesięcznych dochodów i wydatków pomiędzy poszczególnymi grupami społeczno-ekonomicznymi było, podobnie jak w roku poprzednim, **relatywnie duże**. W 2014 r. zarówno przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny, jak i przeciętne miesięczne wydatki na osobę, były najwyższe w gospodarstwach osób pracujących na własny rachunek poza gospodarstwem rolnym (tak jak i w roku ubiegłym) i wynosiły odpowiednio: 1632 zł i 1302 zł. Dochód w tej grupie gospodarstw domowych był o 21,7% wyższy od średniego dochodu w gospodarstwach ogółem, a wydatki o 20,7% wyższe od średnich wydatków ogółem.

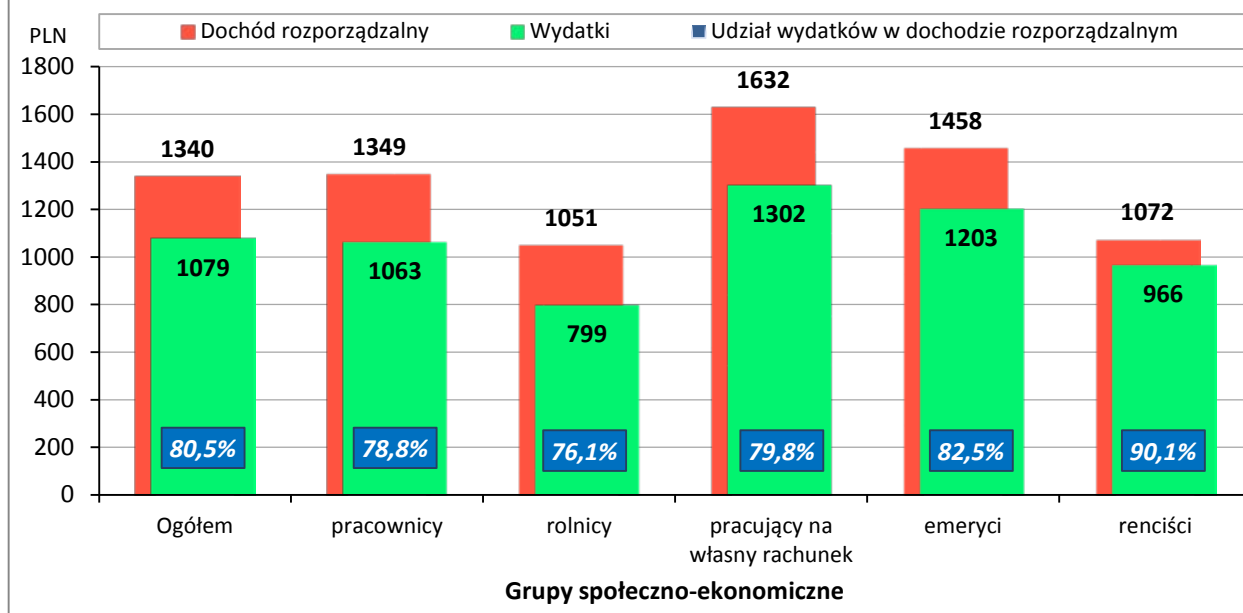
Podobnie jak w roku poprzednim najniższym przeciętnym dochodem rozporządzalnym na osobę dysponowały gospodarstwa domowe rolników (1051 zł) i był on o 21,6% niższy od średniej w gospodarstwach ogółem. W gospodarstwach rolników odnotowano również najniższe wydatki (799 zł), które były niższe od średnich wydatków dla gospodarstw ogółem o 25,9%.

Najwyższy udział wydatków w dochodach odnotowano w gospodarstwach domowych rencistów – 90,1%, co może świadczyć o bardzo ograniczonych możliwościach bieżącego oszczędzania. Udział ten był jednak o 3,8 p. proc. niższy niż w 2013 r. Największą średnią kwotę nadwyżki dochodu nad wydatkami stwierdzono w grupie pracujących na własny rachunek – wydatki stanowiły 79,8 % dochodów (w 2013 r. – 81,5%).

Wykres 3.

Dochód rozporządzalny i wydatki na 1 osobę w gospodarstwach domowych oraz udział przeciętnych miesięcznych wydatków w dochodzie rozporządzalnym według grup społeczno-ekonomicznych w 2014 r.

W 2014 r. wystąpił wzrost realnego poziomu przeciętnego dochodu rozporządzalnego ogółem o 3,2%. Realny wzrost dochodów wystąpił we wszystkich grupach społeczno-ekonomicznych gospodarstw domowych z wyjątkiem gospodarstw domowych rolników (spadek o 8,7%). Najwyższy wzrost zanotowano w gospodarstwach domowych rencistów (6,4%).

Realny dochód na osobę z gospodarstwa indywidualnego w rolnictwie spadł o 14,4%, na co wpłynął ponad 10% realny spadek przychodów z produkcji rolniczej i realny spadek dopłat związanych z użytkowaniem gospodarstwa rolnego¹ o 18,8%. Z drugiej strony odnotowano realny spadek bieżących nakładów na produkcję rolną o 8,6%.

W strukturze dochodów gospodarstw domowych rolników spadł udział dochodów z gospodarstwa indywidualnego w rolnictwie z 70,3% w 2013 r. do 65,9% w 2014 r. (spadek o 4,4 p. proc.), a wzrósł udział dochodów z pracy najemnej z 10,7% w 2013 r. do 13,5% w 2014 r. (wzrost o 2,8 p. proc.). W pozostałych grupach struktura dochodu rozporządzalnego według głównego źródła pozyskania nie uległa istotnej zmianie w stosunku do roku poprzedniego.

Ponownie najwyższy udział dochodów z głównego źródła utrzymania osiągały gospodarstwa domowe pracowników (84,0%), a najniższy gospodarstwa domowe rolników (65,9%).

W 2014 roku we wszystkich grupach społeczno-ekonomicznych gospodarstw domowych wystąpił niewielki realny wzrost przeciętnych miesięcznych wydatków (od 0,5% w grupie emerytów do 2,3% w grupie rolników) w stosunku do roku 2013.

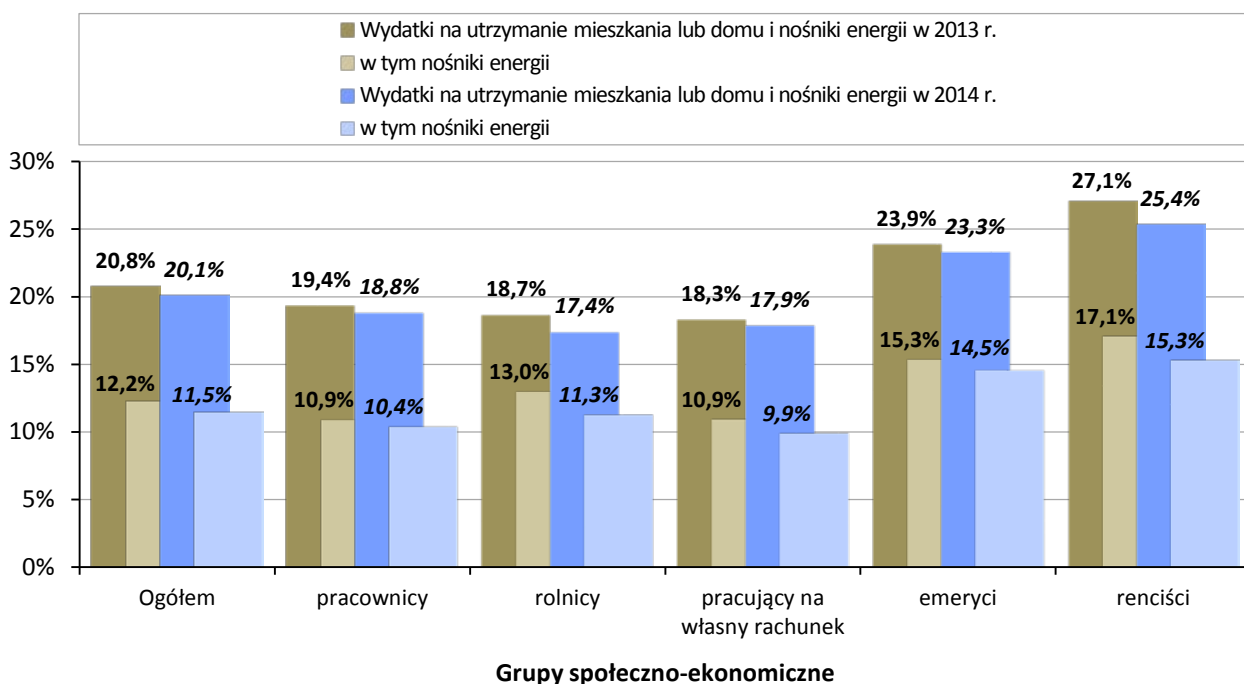
Nadal najwyższy udział w strukturze wydatków ogółu gospodarstw domowych miały wydatki na żywność i napoje bezalkoholowe – 24,4%, przy czym w gospodarstwach pracujących na własny rachunek stanowiły one 20,9%, a w gospodarstwach rolników – 31,0% wszystkich wydatków. W 2013 r. były to wartości nieco wyższe: odpowiednio 24,9%, 21,2%, 31,5%.

Poważną pozycję w wydatkach gospodarstw domowych stanowiły również wydatki na użytkowanie mieszkania lub domu i nośniki energii, których udział w wydatkach ogółem spadł w porównaniu do roku poprzedniego we wszystkich grupach gospodarstw domowych - dla gospodarstw ogółem o 0,7 p. proc. do 20,1%. Największy spadek odnotowano w grupie rencistów – o 1,7 p. proc., ale nadal ich udział był w tej grupie najwyższy wśród wszystkich grup społeczno-ekonomicznych.

¹ Należy pamiętać, że płatności bezpośrednie są wypłacane w okresie od 1 grudnia do 30 czerwca roku następnego.

Wykres 4.

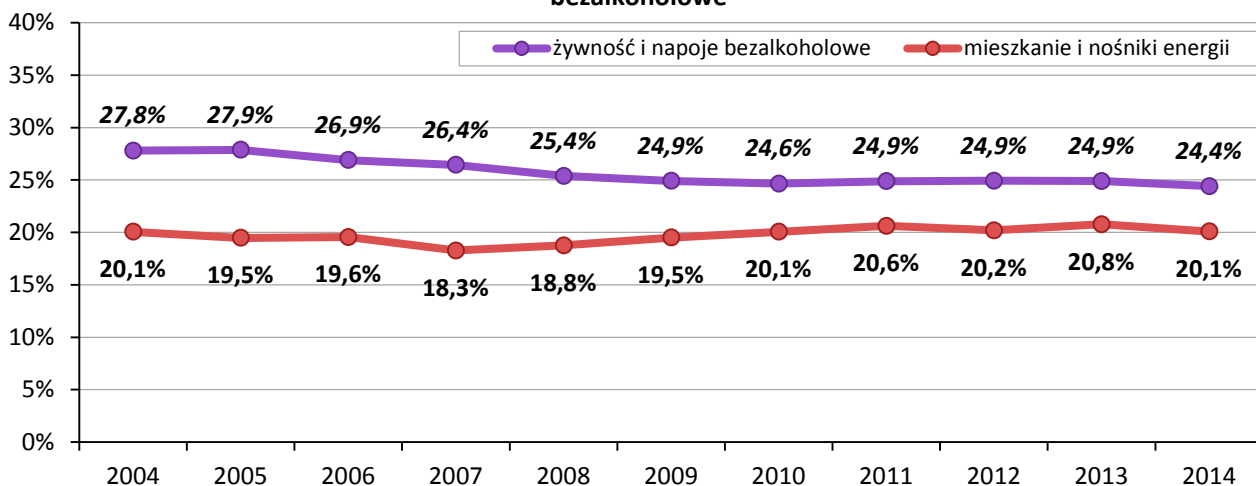
Udział wydatków związanych z utrzymaniem mieszkania lub domu i nośnikami energii w całości wydatków gospodarstw domowych według grup społeczno-ekonomicznych w latach 2013-2014

W ciągu ostatniego dziesięciolecia udział wydatków na żywność i napoje bezalkoholowe w wydatkach ogółem gospodarstw domowych systematycznie spadał do roku 2010, w następnych latach utrzymał się na zbliżonym poziomie ok. 25%. Natomiast udział wydatków na utrzymanie mieszkania i nośniki energii nieznacznie spadał w latach 2004–2007, w latach 2008–2011 wzrastał do nieco ponad 20%, w ostatnich latach wahał się w przedziale 20,1% – 20,8%. Różnica pomiędzy udziałami tych grup wydatkowych wyniosła w 2014 r. ok. 4 p. proc. i była niemal dwukrotnie mniejsza niż w roku 2005.

Wykres 5.

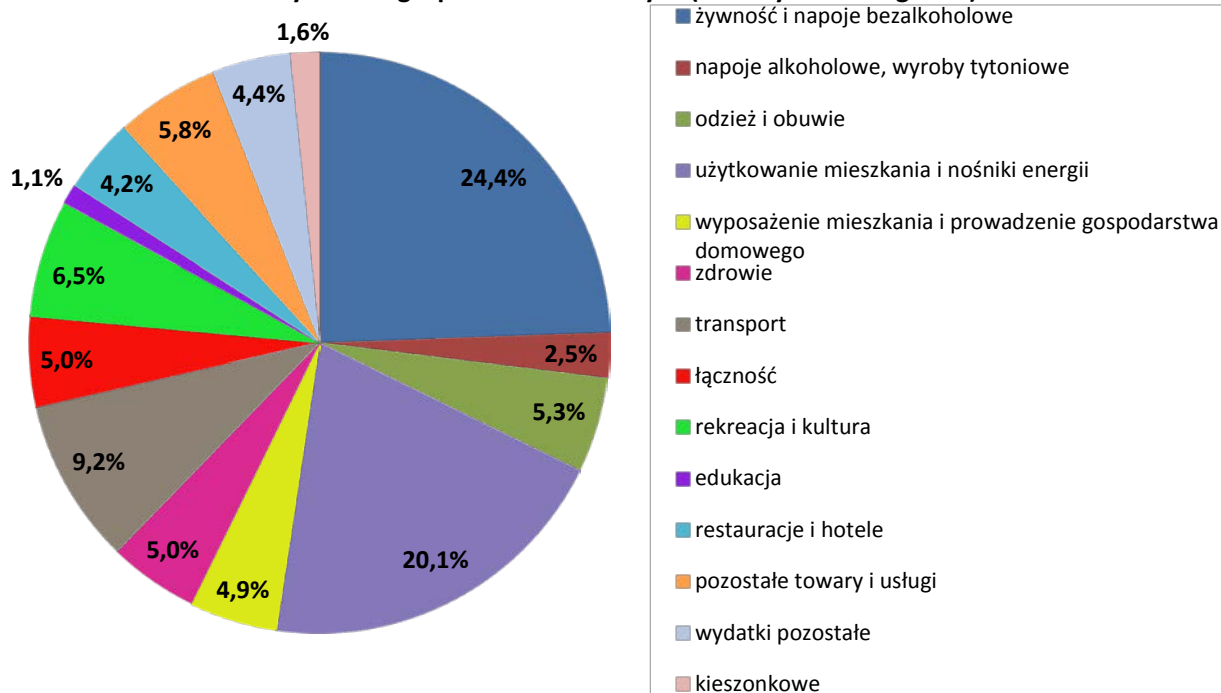
Udział wydatków na utrzymanie mieszkania lub domu i nośniki energii oraz żywność i napoje bezalkoholowe

Zmiany udziału w strukturze wydatków ogółu gospodarstw domowych między 2014 a 2013 rokiem w przypadku pozostałych grup towarów i usług konsumpcyjnych wyniosły od (– 0,4) p. proc. dla wydatków na transport do (+1,3) p. proc. w przypadku wydatków na restauracje i hotele.

Wykres 6.

Struktura wydatków gospodarstw domowych (w % wydatków ogółem) w 2014 r.

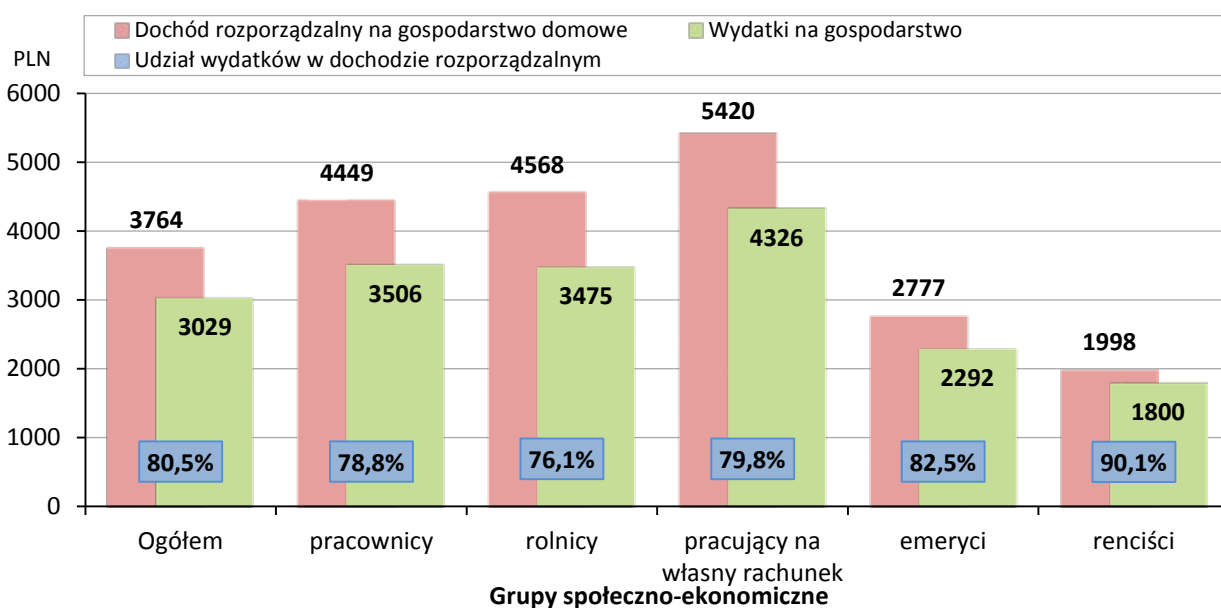
Najwyższy dochód rozporządzalny na gospodarstwo domowe osiągnęły gospodarstwa domowe pracujących na własny rachunek oraz rolników i był on odpowiednio o 2,7 i 2,3 raza wyższy niż w gospodarstwach domowych rencistów. Gospodarstwa domowe pracujących na własny rachunek poniosły również najwyższe wydatki, które były 2,4-raza wyższe niż w gospodarstwach domowych rencistów.

Analizując te dane należy jednak wziąć pod uwagę średnią liczbę osób w poszczególnych typach gospodarstw domowych².

Na wykresie 7 przedstawiono przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny i wydatki w przeliczeniu na gospodarstwo domowe.

Wykres 7.

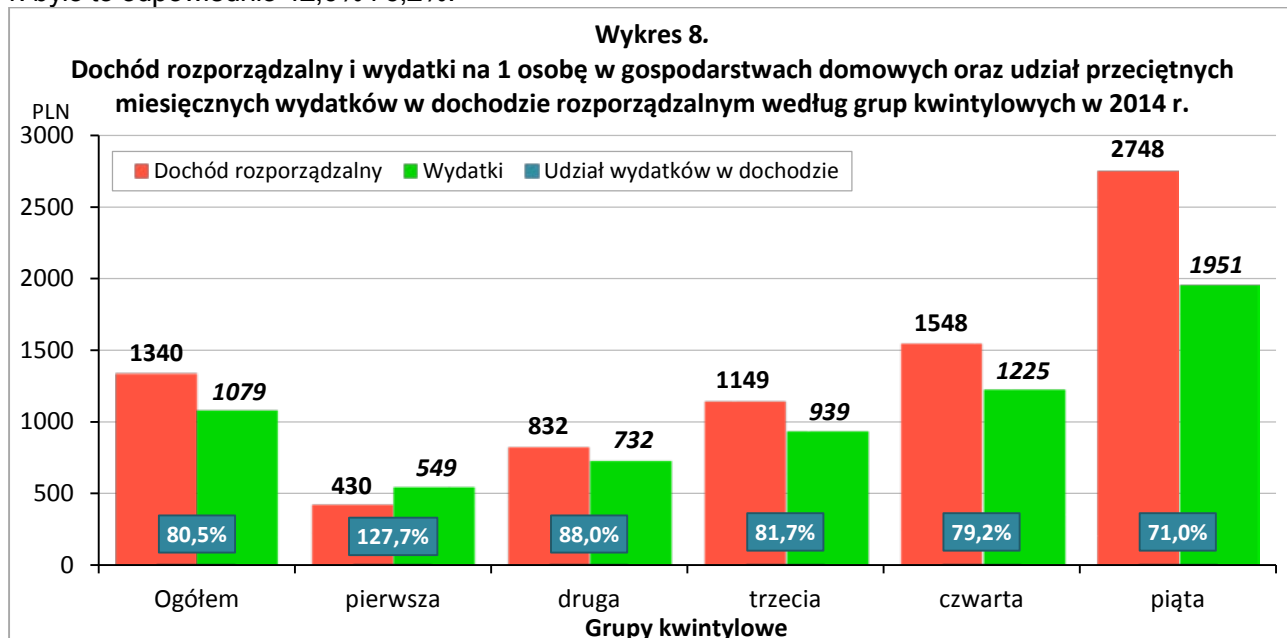
Dochód rozporządzalny i wydatki na gospodarstwo domowe oraz udział wydatków w dochodzie rozporządzalnym według grup społeczno-ekonomicznych w 2014 r.

² Przeciętna liczba osób w gospodarstwach domowych ogółem w 2014 r. wynosiła – 2,73; w grupie pracowników – 3,18; rolników – 3,93; pracujących na własny rachunek – 3,21; emerytów – 1,94; rencistów – 1,90.

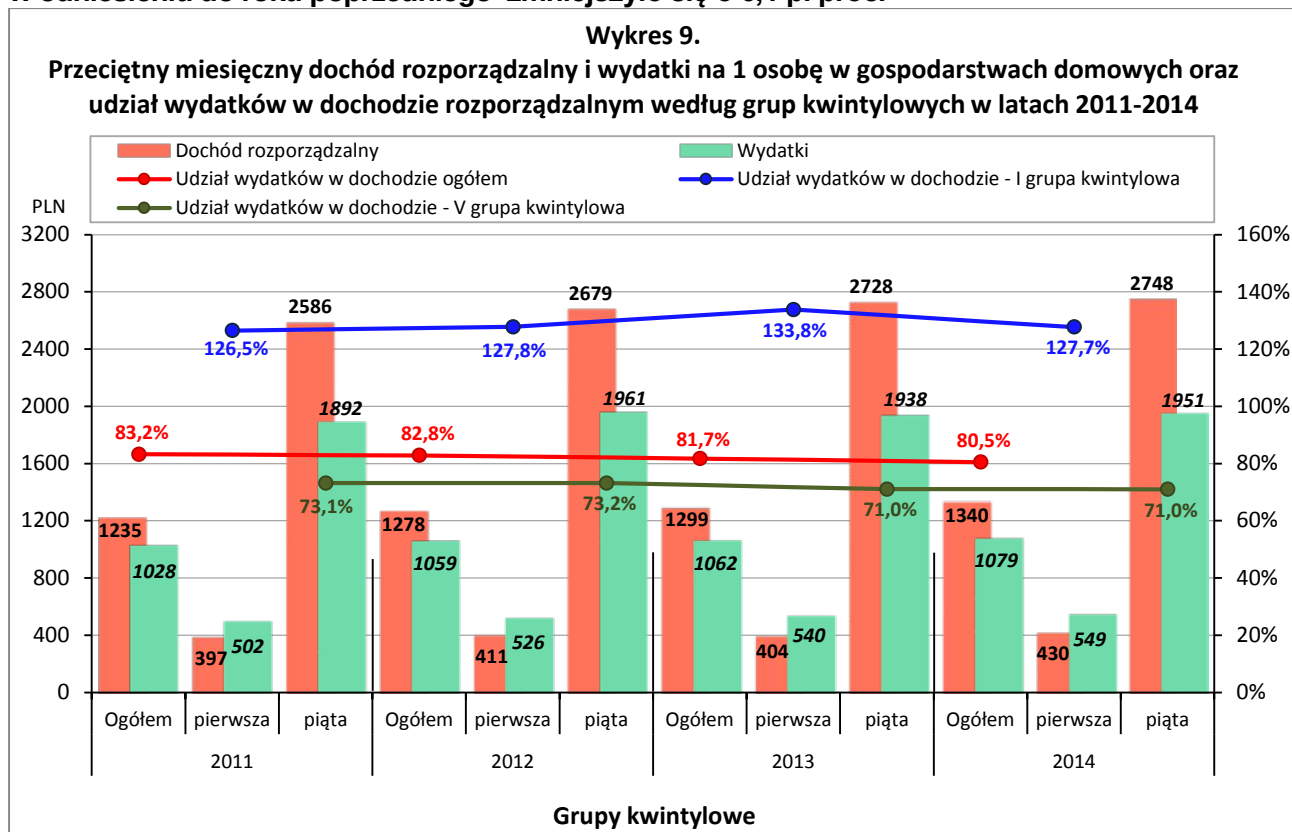
Przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny 20% osób o najwyższych dochodach (V grupa kwintylowa) wyniósł 2748 zł na osobę i był prawie 6,5-krotnie wyższy od analogicznego dochodu 20% osób uzyskujących najniższe dochody (I grupa kwintylowa). W przypadku wydatków średnia w V grupie kwintylowej wynosiła 1951 zł i była ponad 3,5-krotnie wyższa niż w I grupie kwintylowej.

W gospodarstwach ogółem 20% osób znajdujących się w najlepszej sytuacji dochodowej (V grupa kwintylowa), skumulowanych było prawie 41,0% dochodów całej badanej zbiorowości gospodarstw domowych, podczas gdy 20% osób pozostających w sytuacji najgorszej – 6,4%. W 2013 r. było to odpowiednio 42,0% i 6,2%.

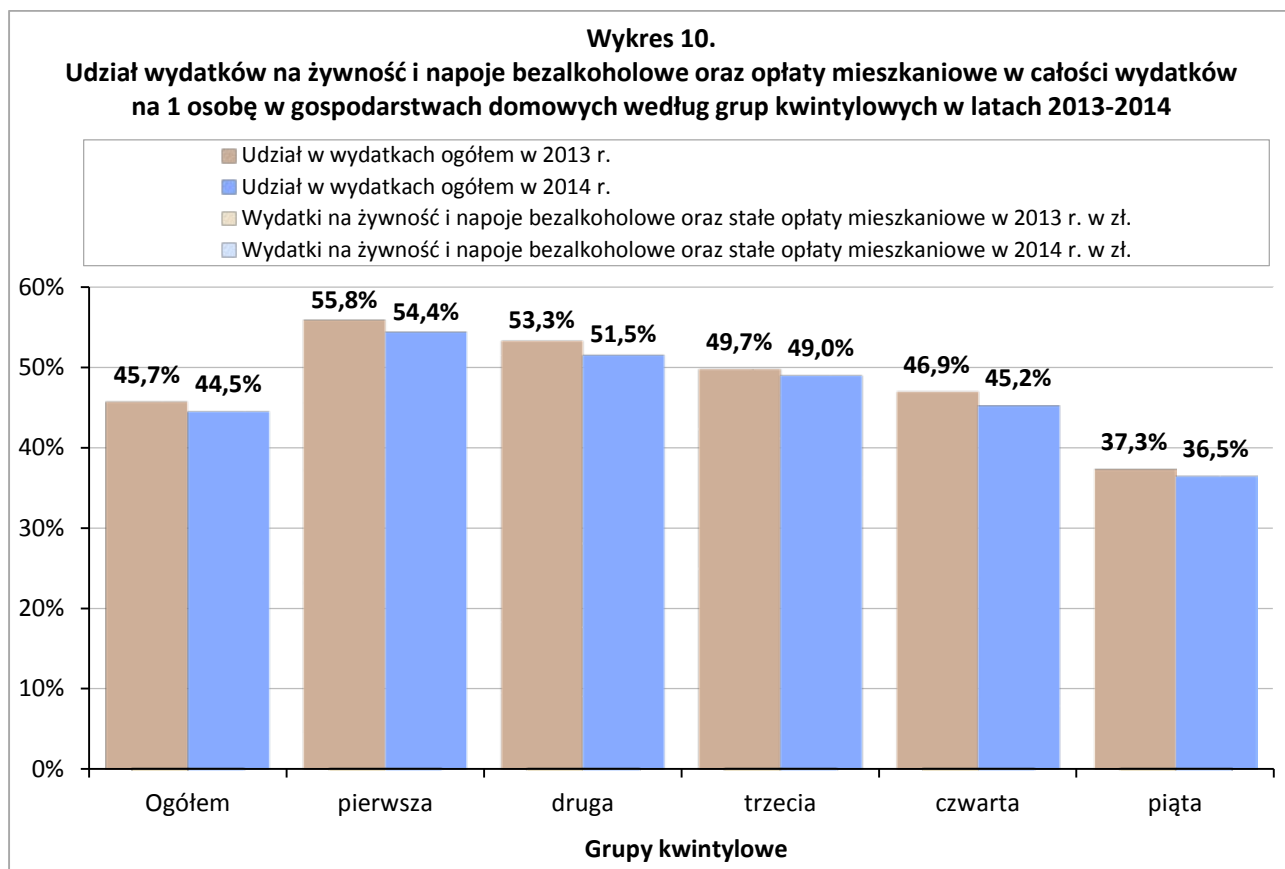

Udział wydatków w dochodzie rozporządzalnym w najwyższej grupie kwintylowej wyniósł 71,0%, a w najniższej 127,7%, co oznacza, że gospodarstwa najbiedniejsze były zmuszone korzystać ze swoich oszczędności bądź pożyczek lub kredytów.

Zróżnicowanie udziału wydatków w dochodzie pomiędzy grupami najbogatszych gospodarstw domowych (V grupa kwintylowa) a najuboższych gospodarstw (I grupa kwintylowa), w odniesieniu do roku poprzedniego zmniejszyło się o 6,1 p. proc.

Sytuacja dochodowa gospodarstw domowych jest czynnikiem wyraźnie różnicującym poziom i strukturę wydatków. Wyraża się to m.in. większym obciążeniem budżetów rodzin najuboższych wydatkami na żywność i napoje bezalkoholowe oraz na stałe opłaty mieszkaniowe (opłaty na rzecz właścicieli, za zaopatrywanie w wodę i inne usługi związane z zamieszkiwaniem i nośniki energii).

W budżetach 20% osób o najniższych dochodach (I grupa kwintylowa) ww. wydatki na zaspokojenie podstawowych potrzeb stanowiły łącznie 54,4% tj. o 1,4 p. proc. mniej niż w 2013 r., zaś **u 20% osób o najwyższych dochodach (V grupa kwintylowa)** – jedynie 36,5% wydatków ogółem tj. o 0,8 p. proc. mniej niż w roku 2013. Należy przy tym zwrócić uwagę na fakt, że (podobnie jak w 2013 roku) kwota wydatków na żywność i napoje bezalkoholowe w grupie najbogatszych była prawie dwukrotnie wyższa niż w grupie najuboższych, a w przypadku wydatków na użytkowanie mieszkania i nośniki energii – nieco ponad trzykrotnie wyższa.

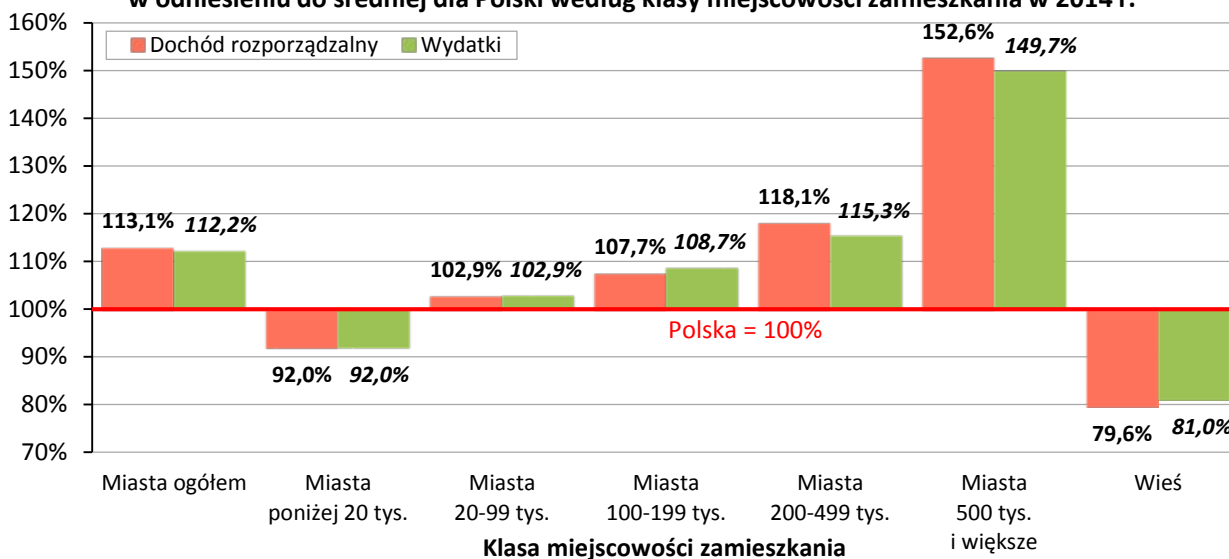
Dla porównania średnie dochody i wydatki w V grupie kwintylowej były odpowiednio 6,5 i 3,5 razy wyższe niż w I grupie kwintylowej i był to poziom podobny do zaobserwowanego w 2013 r.

Zdecydowanie większa różnica wystąpiła w wysokości wydatków na towary i usługi nieżywnościowe (np. wydatki na edukację były prawie osiem razy wyższe w grupie najzamożniejszych niż najuboższych, wydatki na restauracje i hotele – sześć razy wyższe, wydatki na rekreację i kulturę – prawie sześć razy wyższe, wydatki na transport i zdrowie – prawie pięć razy wyższe).

Czynnikiem istotnie różnicującym poziom, dynamikę i strukturę dochodów oraz wydatków gospodarstw domowych jest miejsce zamieszkania.

Wykres 11.

Wskaźnik dochodu rozporządzalnego i wydatków na 1 osobę w gospodarstwach domowych w odniesieniu do średniej dla Polski według klasy miejscowości zamieszkania w 2014 r.

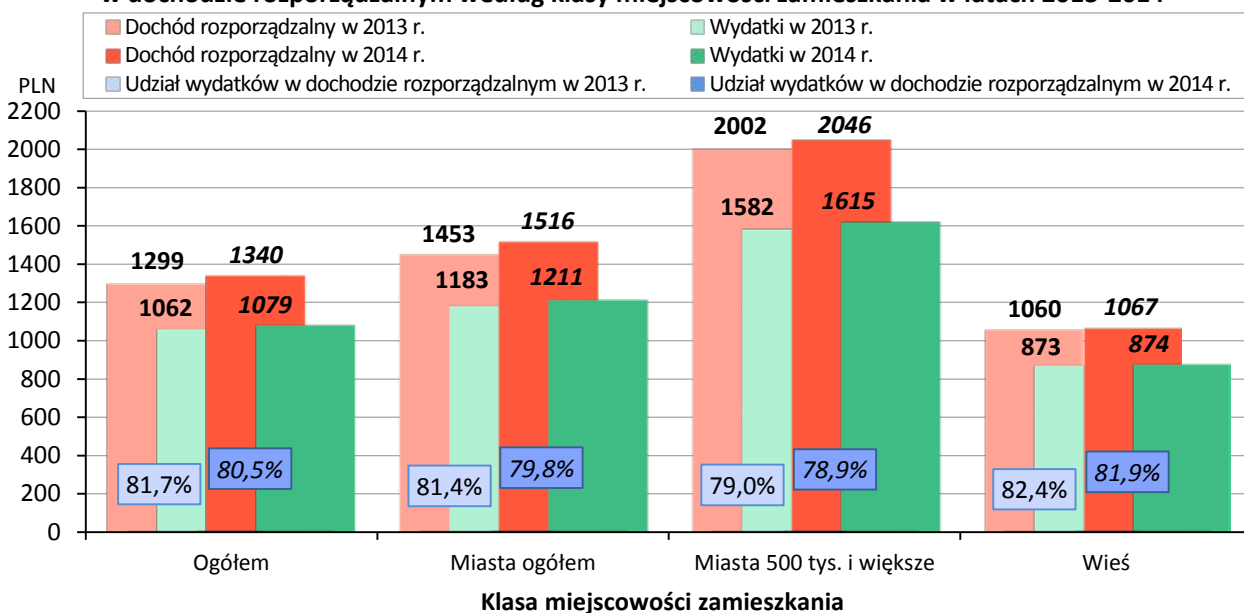

Dochód rozporządzalny na osobę w gospodarstwach domowych zamieszkujących miasta był o 42,0% wyższy niż na wsi (w 2013 wyższy o 37,0%), a w stosunku do średniej ogólnopolskiej w miastach był wyższy o 13,1% (w 2013 r. wyższy o 11,8%), a na wsi niższy o 20,4% (w 2013 r. niższy o 18,4%). Różnice te wynikały nie tylko z wysokości dochodów uzyskiwanych przez gospodarstwa domowe, ale były również związane z większą liczbą osób wchodzących w skład gospodarstw domowych zamieszkujących wieś³. Podobnie przedstawiały się wydatki gospodarstw domowych. Wydatki na osobę w gospodarstwach domowych zamieszkujących miasta były o 38,5% wyższe niż na wsi (w 2013 r. wyższe o 35,5%), a w stosunku do średniej ogólnopolskiej w miastach były wyższe o 12,2% (w 2013 r. wyższe o 11,4%), a na wsi niższe o 19,0% (w 2013 r. niższe o 17,8%).

W miastach liczących co najmniej 500 tys. mieszkańców przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny na osobę był aż o 52,6% wyższy niż przeciętnie w kraju i było to o 1,5 p. proc. mniej niż przed rokiem. Natomiast wydatki były wyższe od przeciętnych krajowych o 49,7% i było to o 0,7 p. proc. więcej niż przed rokiem.

Wykres 12.

Dochód rozporządzalny i wydatki na 1 osobę w gospodarstwach domowych oraz udział wydatków w dochodzie rozporządzalnym według klasy miejscowości zamieszkania w latach 2013-2014

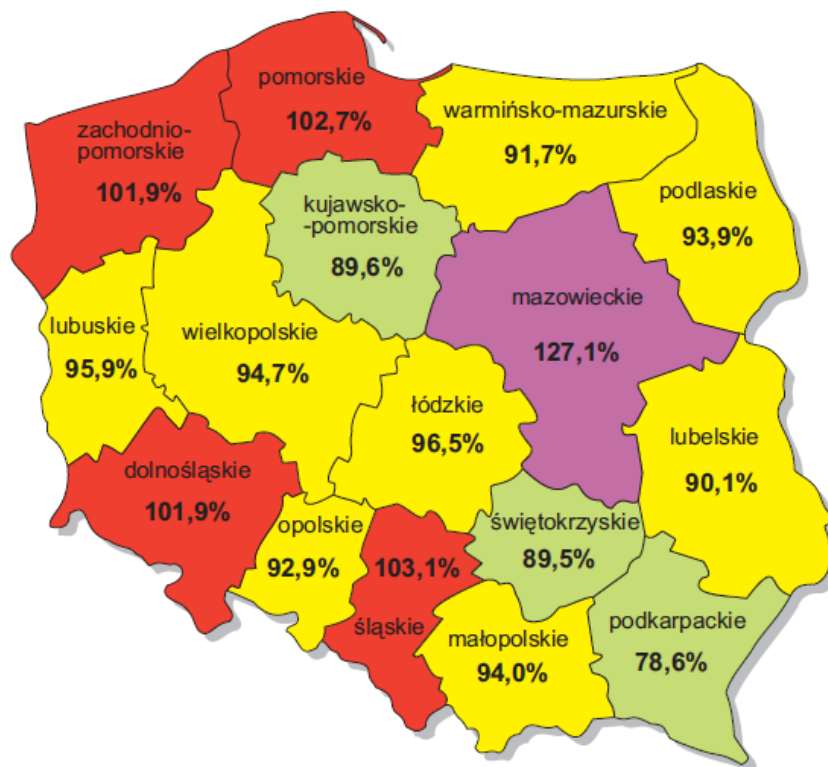

³ Przeciętna liczba osób w gospodarstwach domowych zamieszkujących wieś wyniosła 3,1, a w miastach – 2,5.

Udział wydatków w dochodzie wahał się od 78,9% w gospodarstwach domowych zamieszkujących miasta o liczbie mieszkańców co najmniej 500 tys. do 81,9% w gospodarstwach domowych zamieszkujących wieś. W porównaniu do 2013 roku odnotowano minimalny spadek udziału wydatków w dochodzie w miastach jak i na wsi.

Mapa 1.

Wskaźnik przeciętnego miesięcznego dochodu rozporządzalnego na 1 osobę w gospodarstwach domowych w stosunku do średniej krajowej (Polska = 100) w 2014 r.

- Województwa, w których przeciętne miesięczne dochody wyniosły co najmniej 110,0% średniej krajowej
- Województwa, w których przeciętne miesięczne dochody mieściły się w granicach od 100,0 do 109,9% średniej krajowej
- Województwa, w których przeciętne miesięczne dochody mieściły się w granicach od 90,0 do 99,9% średniej krajowej
- Województwa, w których przeciętne miesięczne dochody były niższe niż 90,0% średniej krajowej

W 2014 roku w województwie mazowieckim, śląskim, pomorskim, dolnośląskim i zachodniopomorskim dochód rozporządzalny na osobę był wyższy od średniej krajowej. Zdecydowanie najwyższymi przeciętnymi dochodami na 1 osobę dysponowały gospodarstwa domowe z województwa mazowieckiego (1704 zł) i były one o 27,1% wyższe niż przeciętny krajowy dochód na osobę. W porównaniu do 2013 r. różnica ta była o 3,0 p. proc. niższa. Najniższe dochody, tak jak w 2013 r., zarejestrowano w województwie podkarpackim (ok. 1053 zł) i były one o 21,4% poniżej średniej krajowej, a w odniesieniu do 2013 r. różnica ta zmniejszyła się o 1,8 p. proc.).

Rozpiętość pomiędzy najwyższym a najniższym średnim dochodem na osobę w województwach w 2014 roku wyniosła 48,5 p. proc. i była mniejsza niż w 2013 r. o 4,8 p. proc.

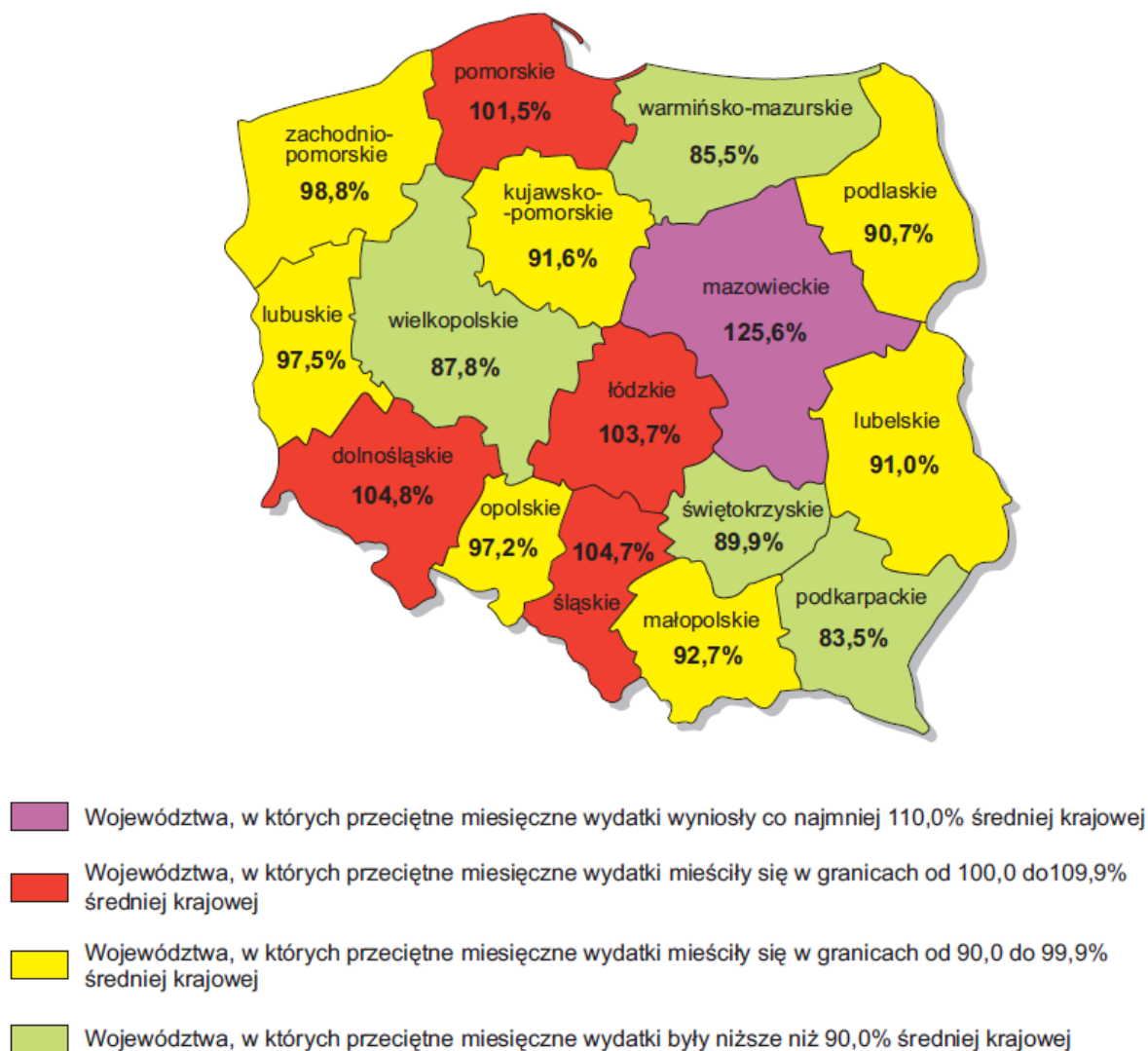
Przeciętne miesięczne wydatki powyżej średniej dla Polski w 2014 r. odnotowano w województwach: mazowieckim, dolnośląskim, śląskim, łódzkim i pomorskim.

W województwie mazowieckim przeciętne miesięczne wydatki na osobę były wyższe niż przeciętne dla Polski ogółem o 25,6% i pozostały na tym samym względnym poziomie co w 2013 r.

Najniższe wydatki na 1 osobę odnotowano w województwie podkarpackim – mniejsze o 16,5% od średniej dla całego kraju. W porównaniu do 2013 r. różnica ta zmniejszyła się o 1,1 p. proc.

Rozpiętość pomiędzy najwyższymi a najniższymi średnimi wydatkami na osobę w województwach w stosunku do średniej krajowej w 2014 roku wyniosła 42,1 p. proc. (w 2013 r. – 43,0 p. proc.). Warto podkreślić, że **skala zróżnicowania średnich wydatków gospodarstw domowych okazała się mniejsza niż w przypadku dochodów o 6,4 p. proc. (w 2013 r. – 10,3 p. proc.).**

Mapa 2.
Wskaźnik przeciętnych miesięcznych wydatków na 1 osobę w gospodarstwach domowych w stosunku do średniej krajowej (Polska = 100) w 2014 r.

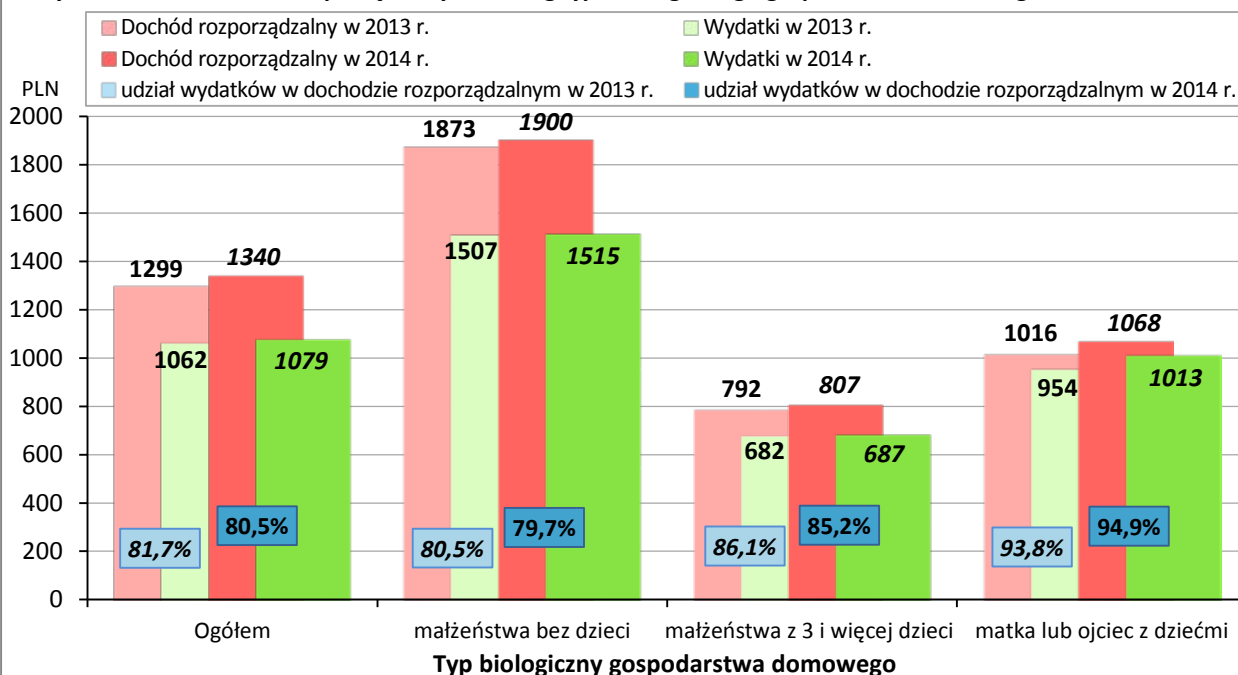
W najlepszej sytuacji materialnej w przekroju według typu biologicznego gospodarstwa domowego znajdowały się małżeństwa⁴ bez dzieci na utrzymaniu, których przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny na osobę był o **41,8% powyżej** średniej krajowej, a przeciętne miesięczne wydatki były **wyższe o 40,4%** niż przeciętne wydatki na osobę gospodarstwa domowego.

W najgorszej sytuacji materialnej były małżeństwa posiadające troje i więcej dzieci na utrzymaniu, których przeciętny dochód rozporządzalny na osobę był **niższy o 39,8%**, a wydatki na osobę były **niższe o 36,3%** niż średnia krajowa.

⁴ Do grupy tej dołączono także osoby żyjące w związkach nieformalnych.

Wykres 13.

Przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny i wydatki na 1 osobę w gospodarstwach domowych oraz udział wydatków w dochodzie rozporządzalnym według typu biologicznego gospodarstwa domowego w latach 2013-2014

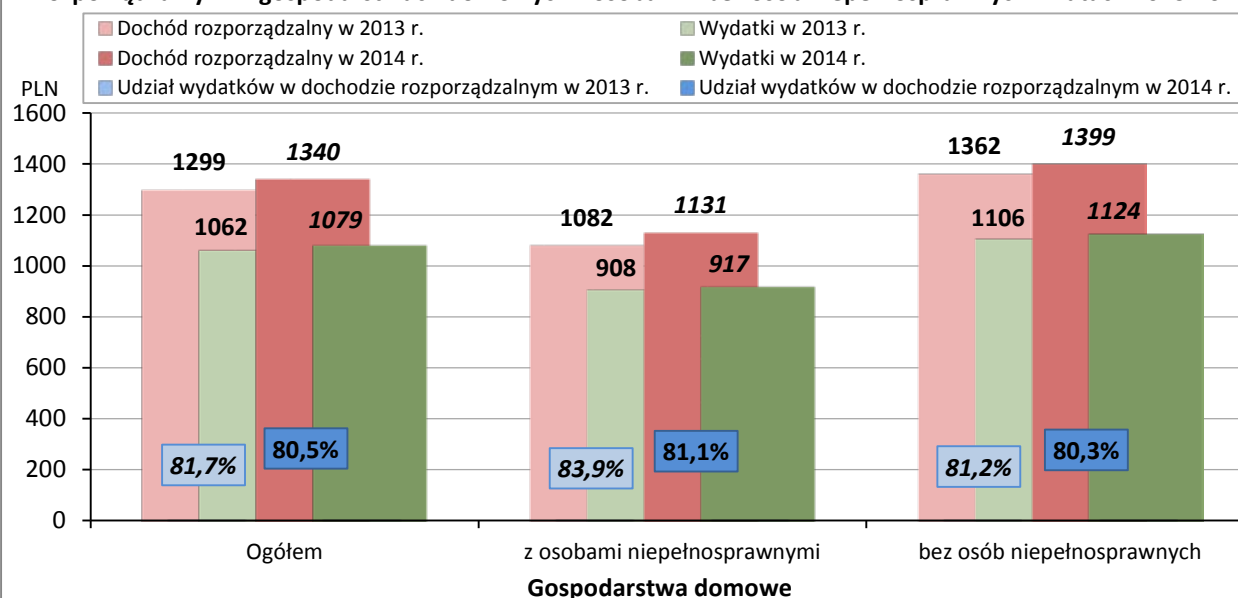

Poniżej przeciętnej krajowej o 15,6% (w 2013 r. o 16,7%) kształtował się średni miesięczny dochód rozporządzalny na osobę w gospodarstwach domowych, które miały w swoim składzie osobę niepełnosprawną.

Również wydatki gospodarstw domowych z osobami niepełnosprawnymi były o 15% niższe od przeciętnych miesięcznych wydatków w gospodarstwach ogółem (w 2013 r. o 14,5%).

Wykres 14.

Przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny i wydatki na 1 osobę oraz udział wydatków w dochodzie rozporządzalnym w gospodarstwach domowych z osobami i bez osób niepełnosprawnych w latach 2013-2014

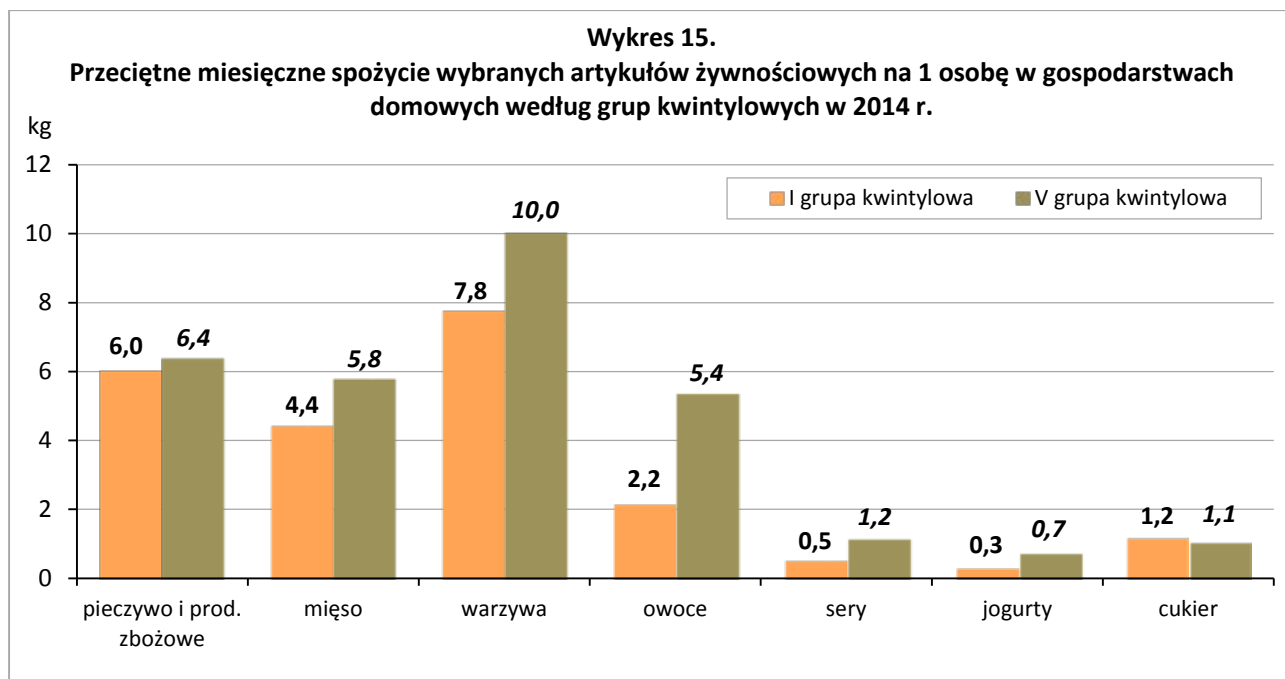

Spożycie ilościowe żywności

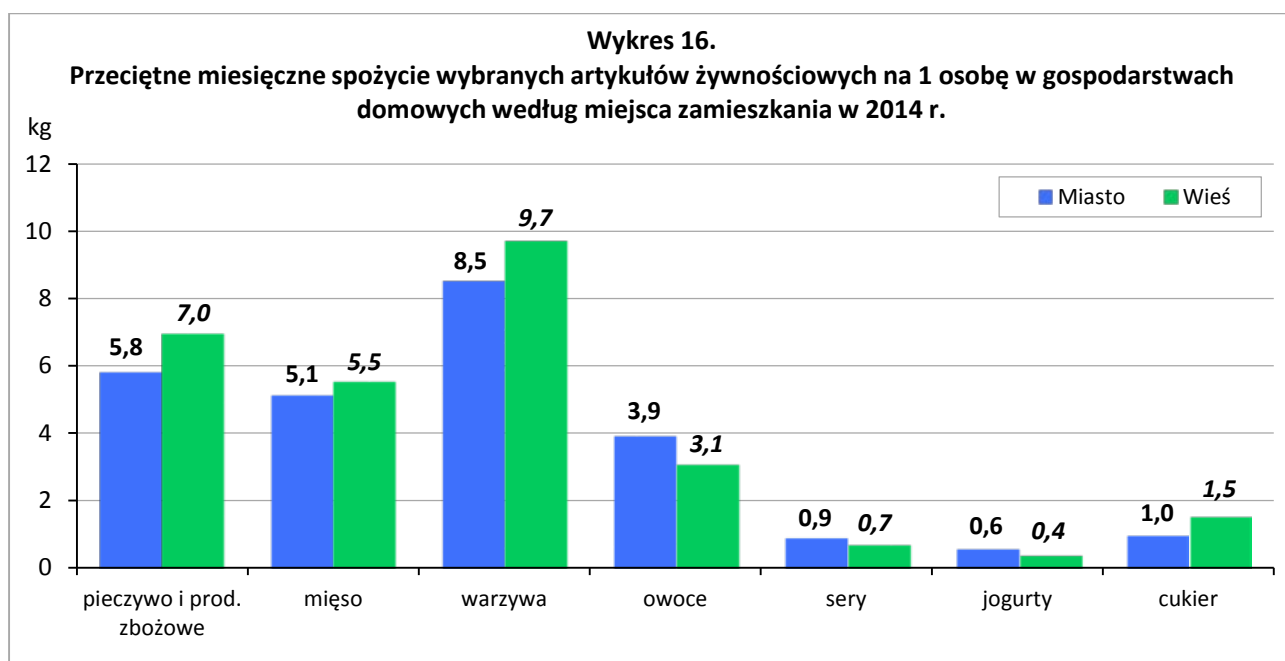
Systematycznie spada przeciętne miesięczne spożycie na osobę większości podstawowych artykułów żywnościowych.

W 2014 r. najbardziej spadło spożycie pieczywa (o 4,6%). Wzrosło natomiast spożycie owoców (o 4,7%), cukru (o 1,7%) oraz mięsa surowego (o 1,4%).

Poziom spożycia większości artykułów żywnościowych w dużym stopniu zależy od dochodów gospodarstwa domowego. Wraz ze wzrostem zamożności gospodarstw rośnie poziom spożycia niektórych artykułów żywnościowych. Podobnie jak w latach poprzednich, w porównaniu z rodzinami o najniższych dochodach (I grupa kwintylowa), w gospodarstwach domowych osiągających najwyższe dochody (V grupa kwintylowa) spożywano przeciętnie miesięcznie na osobę w gospodarstwie domowym więcej: mięsa wołowego (ponad 5,7-krotnie), masła i wód mineralnych i źródlanych (2,9-krotnie), soków owocowych (2,8-krotnie), owoców (2,5-krotnie), jogurtów (2,4-krotnie), soków warzywnych i owocowo-warzywnych oraz ryb i owoców morza (2,3-krotnie), serów i twarogów (2,2-krotnie), warzyw (1,3-krotnie). Natomiast w gospodarstwach domowych o najniższych dochodach (I grupa kwintylowa) spożywano nieco więcej pieczywa, ziemniaków, cukru oraz margaryny i innych tłuszczów roślinnych.

Spożycie żywności jest silnie powiązane z miejscem zamieszkania. Gospodarstwa domowe zamieszkujące tereny wiejskie w porównaniu z gospodarstwami domowymi w miastach charakteryzują się nieco innym modelem żywienia.

Mieszkańcy miast w porównaniu z mieszkańcami wsi spożywali przeciętnie miesięcznie w przeliczeniu na 1 osobę więcej wód mineralnych lub źródlanych i owoców, natomiast mniej warzyw (zwłaszcza ziemniaków), pieczywa i produktów zbożowych, jaj, mleka oraz cukru i mięsa.

Wystąpiły pewne różnice w modelu spożycia artykułów żywnościowych pomiędzy województwami zilustrowane w tablicy 1.

Tablica 1. Przeciętne miesięczne spożycie wybranych produktów żywnościowych według województw

Produkty:	Największe spożycie:	(kg, l)	Najmniejsze spożycie:	(kg, l)
Pieczywo	świętokrzyskie	4,9	pomorskie	3,3
mięso	podlaskie	6,5	podkarpackie	4,8
	świętokrzyskie	5,9	wielkopolskie	
mleko	podkarpackie	4,0	śląskie	2,6
	podlaskie		wielkopolskie	2,8
owoce	mazowieckie	4,0	wielkopolskie	3,1
	zachodniopomorskie		opolskie	3,2
			warmińsko-mazurskie	
warzywa	świętokrzyskie	10,8	wielkopolskie	7,7
	podlaskie	10,3	pomorskie	8,1

Wyposażenie w przedmioty trwałego użytkowania

W roku 2014 w stosunku do roku poprzedniego nastąpiła niewielka poprawa wyposażenia gospodarstw domowych w dobra trwałego użytkowania. Odnotowano, podobnie jak w roku 2013, wysoką dynamikę wzrostu wyposażenia gospodarstw domowych w telewizor plazmowy lub ciekłokrystaliczny i zmywarkę do naczyń, poprawa wystąpiła również w przypadku takich przedmiotów trwałego użytkowania, jak: komputer z dostępem do Internetu, w tym z dostępem szerokopasmowym, telefon komórkowy, motocykl, skuter, motorower, samochód osobowy, kuchenka mikrofalowa, pralka automatyczna.

Najlepiej w te urządzenia wyposażone były gospodarstwa pracujących na własny rachunek oraz gospodarstwa pracowników, natomiast największą dynamikę wzrostu w stosunku do 2013 roku odnotowano w gospodarstwach rencistów i emerytów, a w przypadku motocykli, skuterów i motorowerów – w gospodarstwach rolników.

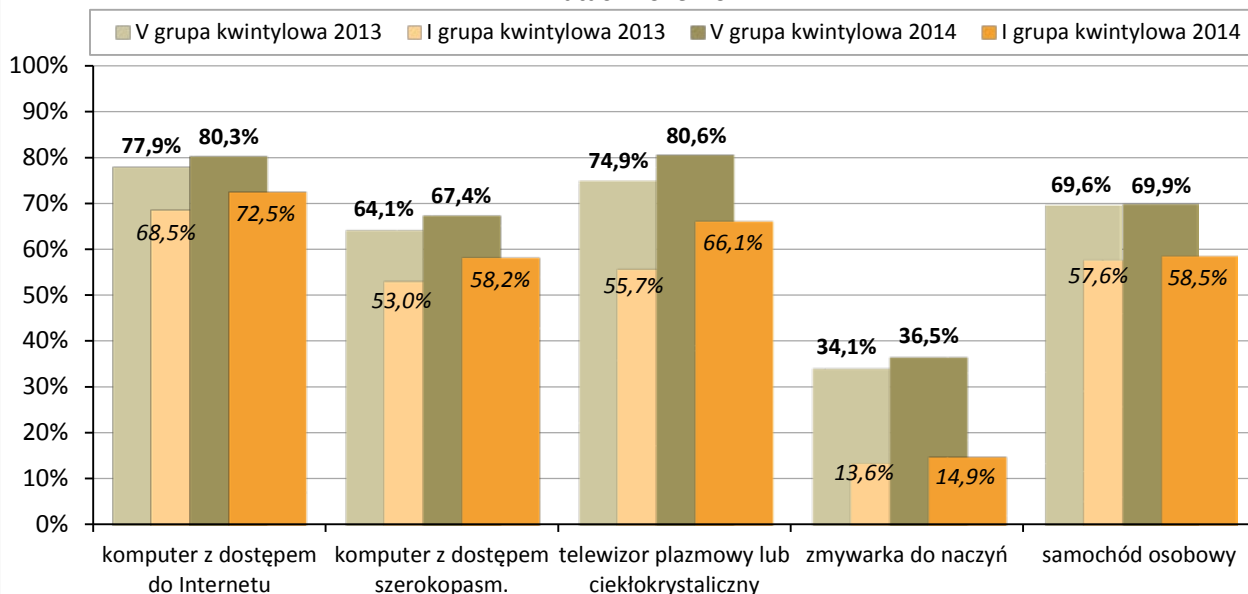
Wraz z poprawą wyposażenia gospodarstw domowych w urządzenia zaawansowane technologicznie, wystąpił spadek w przypadku wyposażenia w urządzenia tzw. starej generacji: odbiorniki kineskopowe, odtwarzacz DVD oraz pralki i wirówki elektryczne, a także w przypadku wyposażenia w komputery bez dostępu do Internetu.

Zróżnicowanie wyposażenia gospodarstw domowych w przedmioty trwałego użytkowania w dużym stopniu zależy od sytuacji materialnej gospodarstwa domowego.

Gospodarstwa najbogatsze (V grupa kwintylowa) były znacznie lepiej wyposażone niż gospodarstwa najuboższe (I grupa kwintylowa), ale różnice te wyraźnie zmniejszyły się dla większości kategorii.

Wykres 17.

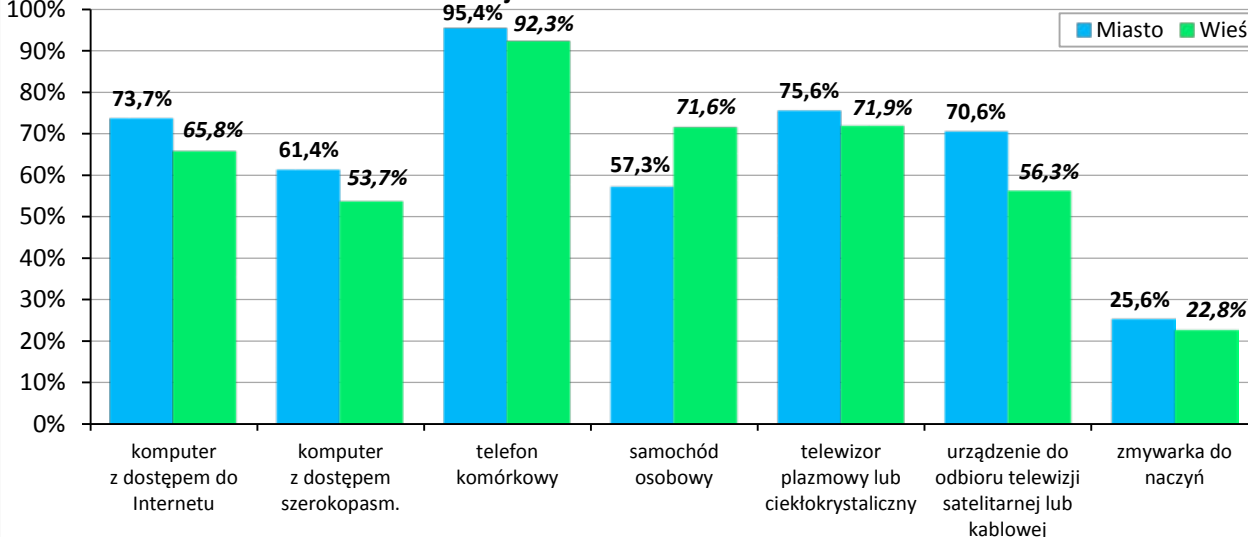
Wypożyczenie gospodarstw domowych w wybrane dobra trwałe użytkowania według grup kwintylowych w latach 2013-2014

Gospodarstwa domowe zamieszkujące miasta były lepiej wyposażone w nowocześniejszy sprzęt niż gospodarstwa domowe mieszkające na wsi. Na wsi jednak zdecydowanie większy odsetek gospodarstw domowych posiadał samochód osobowy, motocykl, skuter, motorower, co jest związane z rzadszą siecią komunikacji publicznej i większymi odległościami do pokonania.

Wykres 18.

Wypożyczenie gospodarstw domowych w wybrane dobra trwałe użytkowania według miejsca zamieszkania w 2014 r.

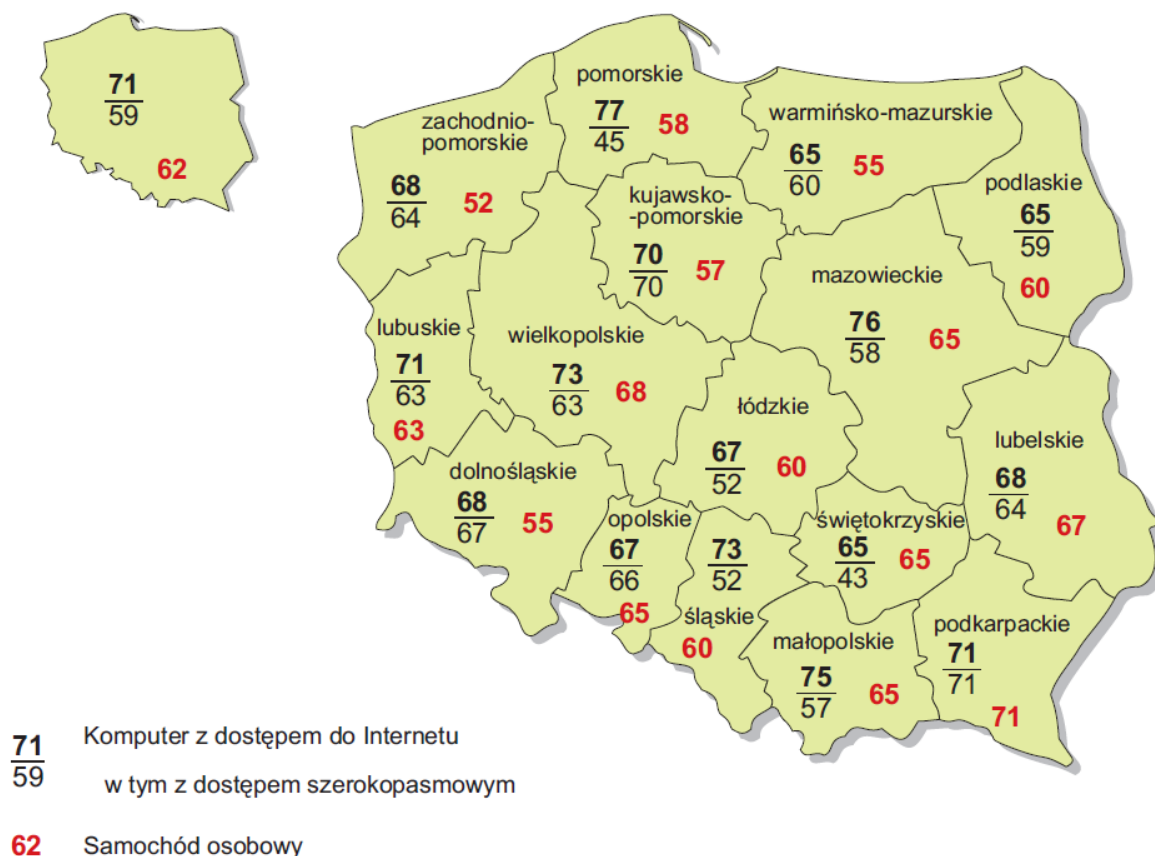

W przypadku wyposażenia gospodarstw domowych w telewizor plazmowy lub ciekłokrystaliczny, komputer z dostępem do Internetu, w tym z dostępem szerokopasmowym oraz zmywarkę do naczyń dynamika wzrostu była większa na wsi niż w mieście.

Wystąpiły znaczące różnice w wyposażeniu gospodarstw domowych w dobra trwałe użytkowania w poszczególnych województwach. Od kilku już lat liderami w wyposażeniu w komputer z dostępem do Internetu są województwa: pomorskie, mazowieckie, małopolskie, śląskie, i wielkopolskie. W tych pięciu województwach dostęp do Internetu nie był jednak równoznaczny z dostępem szerokopasmowym. Najwyższy wskaźnik dostępu do Internetu szerokopasmowego już od kilku lat występuje w województwach: podkarpackim, kujawsko-pomorskim i opolskim. W roku 2014 do grupy tej dołączyło województwo dolnośląskie. Najwyższą dynamikę wzrostu wyposażenia

w komputer z dostępem do Internetu zaobserwowano w województwach: kujawsko-pomorskim, lubuskim i łódzkim, a w przypadku wyposażenia w szerokopasmowy dostęp do Internetu najwyższą dynamikę wzrostu odnotowano w województwach: świętokrzyskim, lubuskim, lubelskim, łódzkim, podlaskim i zachodniopomorskim.

Mapa 3.
Gospodarstwa domowe wyposażone w wybrane dobra trwałego użytkowania
według województw w 2014 r. (w %)

Najlepiej wyposażone w samochody osobowe były gospodarstwa domowe z województw: podkarpackiego, wielkopolskiego, lubelskiego oraz małopolskiego, mazowieckiego, opolskiego i świętokrzyskiego. Natomiast największa dynamika wzrostu wyposażenia w samochód wystąpiła w województwach: lubuskim, podkarpackim, lubelskim, zachodniopomorskim, podlaskim i świętokrzyskim.

Gospodarstwa małżeństw z dziećmi na utrzymaniu były zdecydowanie lepiej wyposażone w sprzęt audiowizualny i multimedialny niż gospodarstwa bez dzieci na utrzymaniu. Komputer z dostępem do Internetu posiadało 94,5% gospodarstw domowych małżeństw z dziećmi na utrzymaniu wobec 60,0% gospodarstw małżeństw bez dzieci.

Tylko 68,6% gospodarstw domowych bez dzieci na utrzymaniu posiadało samochód i aż 85,4% małżeństw z dziećmi na utrzymaniu.

Gospodarstwa domowe bez osób niepełnosprawnych były znacznie lepiej wyposażone w przedmioty trwałego użytkowania, a szczególnie w urządzenia zaawansowane technologicznie, niż gospodarstwa domowe z osobami niepełnosprawnymi.

Komputer z dostępem do Internetu posiadało 74,2% gospodarstw domowych bez osób niepełnosprawnych i jedynie 59,7% gospodarstw domowych z osobami niepełnosprawnymi. W przypadku Internetu szerokopasmowego było to odpowiednio 61,3% wobec 49,8%.

Samochód osobowy posiadało 64,4% gospodarstw domowych bez osób niepełnosprawnych i 53,0% gospodarstw z osobami niepełnosprawnymi.

Warunki mieszkaniowe

Przeciętne gospodarstwo domowe w 2014 roku zajmowało mieszkanie o powierzchni 75,8 m², składające się z 2,9 pokoi (w 2013 r. odpowiednio 74,5 m², 2,9 pokoi). Na jedną osobę w gospodarstwie przypadało średnio 27,0 m² powierzchni użytkowej oraz 1 pokój (w 2013 r. – 26,5 m²).

Największą powierzchnią użytkową mieszkań dysponowały gospodarstwa domowe rolników – 122,6 m², a największą powierzchnią użytkową przypadającą na 1 osobę gospodarstwa domowe emerytów (35,9 m²) oraz rencistów (34,5 m²), co wiąże się z mniejszą liczbą osób w gospodarstwie domowym, zaś najmniejszą – gospodarstwa domowe pracowników (23,3 m²).

Gospodarstwa domowe o najwyższych dochodach (V grupa kwintylowa) zajmowały nieznacznie mniejsze mieszkania (74,5 m²) niż gospodarstwa o najniższych dochodach (I grupa kwintylowa) – 80,7 m², jednak ich członkowie dysponowali blisko 2 razy większą powierzchnią przypadającą na jedną osobę (36,5 m²)⁵.

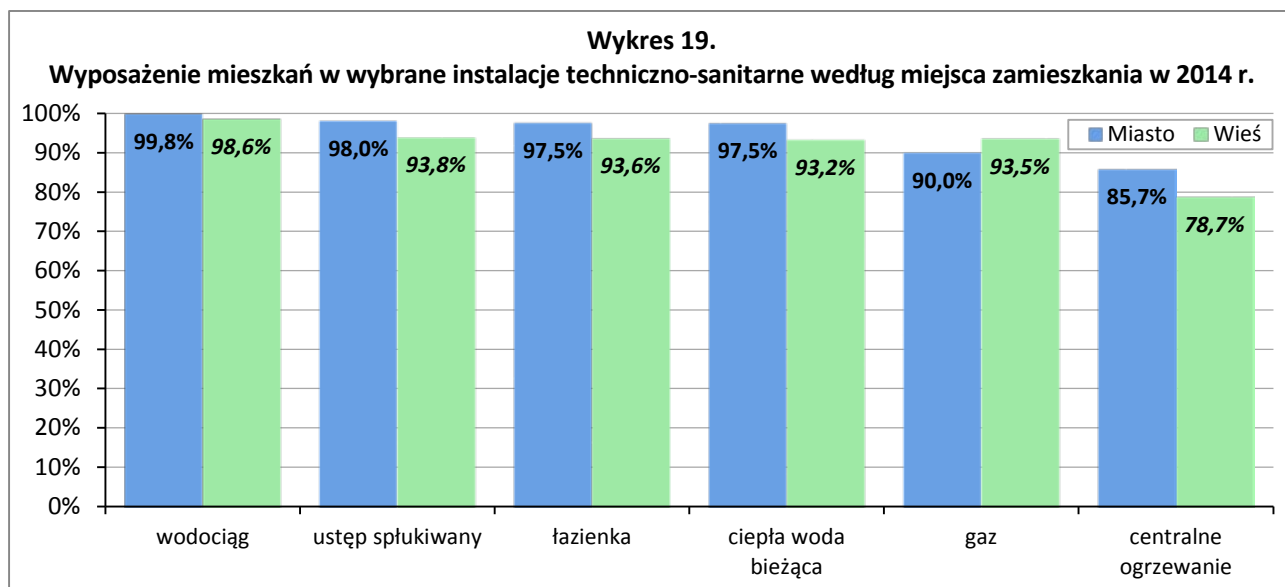
Powierzchnia mieszkań użytkowanych przez gospodarstwa domowe maleje wraz ze wzrostem liczby mieszkańców danej miejscowości. Przeciętna powierzchnia użytkowa zajmowana przez gospodarstwo domowe mieszkań położonych na wsi wynosiła 98,6 m² i była o około 41 m² większa, niż zlokalizowanych w miastach liczących co najmniej 500 tysięcy mieszkańców. Gospodarstwa domowe na wsi dysponowały też największą powierzchnią użytkową przypadającą na 1 osobę (ok. 29 m² wobec ok. 26 m² w miastach liczących co najmniej 500 tys. mieszkańców).

Około 38% gospodarstw domowych na wsi i ok. 30% w miastach zamieszkiwało w mieszkaniach wybudowanych w 1960 r. lub wcześniej.

Wyposażenie mieszkań w instalacje techniczno-sanitarne systematycznie poprawiało się.

Ponad 99,4% gospodarstw domowych zajmowało mieszkania wyposażone w wodociąg, 96,6% w ustęp spłukiwany i 96,3% w łazienkę. Wskaźniki te minimalnie poprawiły się w odniesieniu do 2013 roku.

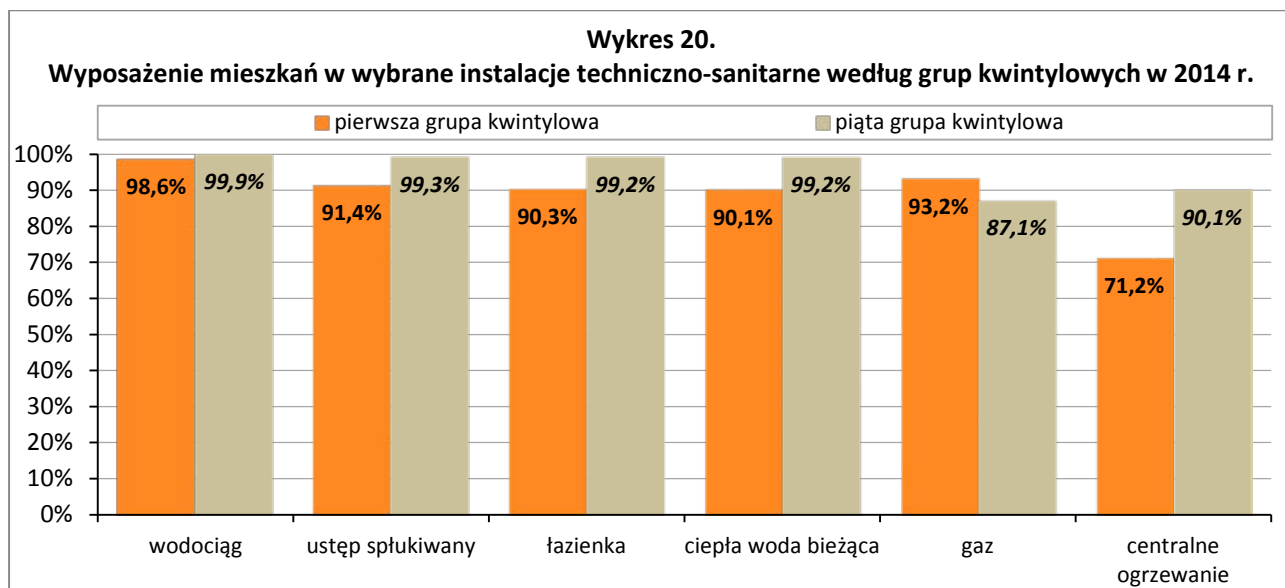
Najlepiej wyposażone w instalacje techniczno-sanitarne były mieszkania gospodarstw domowych pracujących na własny rachunek oraz gospodarstwa pracowników, a najslabiej gospodarstwa rencistów. Największa różnica pomiędzy gospodarstwami pracujących na własny rachunek, a gospodarstwami rencistów wystąpiła w przypadku centralnego ogrzewania (11,2 p. proc.), ciepłej wody bieżącej oraz łazienki (6,3 p. proc.) i ustępu spłukiwanego bieżącą wodą (5,9 p. proc.).

Gospodarstwa domowe mieszkające w miastach były lepiej wyposażone w instalacje sanitarno-techniczne niż gospodarstwa zamieszkujące wieś. Największa różnica w tym zakresie wystąpiła w przypadku centralnego ogrzewania (7 p. proc.) oraz ustępu spłukiwanego wodą bieżącą, ciepłej wody bieżącej (ponad 4 p. proc.) oraz łazienki (prawie 4 p. proc.).

⁵ Przeciętna liczba osób w gospodarstwach należących do I grupy kwintylowej wynosiła 3,9, a w V grupie kwintylowej 2,1.

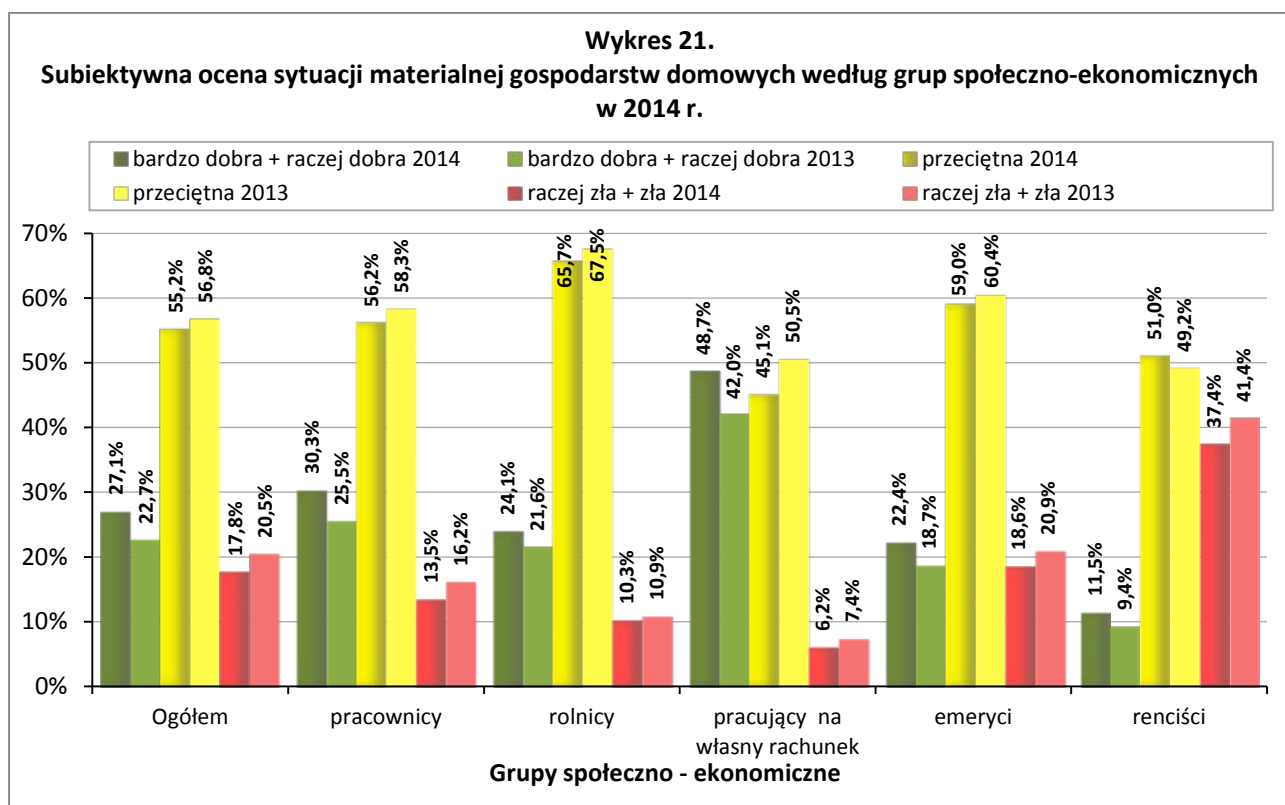
Istnieje wyraźna zależność między dochodami gospodarstwa, a wyposażeniem w instalacje techniczno-sanitarne. Jedynym wyjątkiem jest gaz, z którego najrzadziej korzystają najbogatsze gospodarstwa.

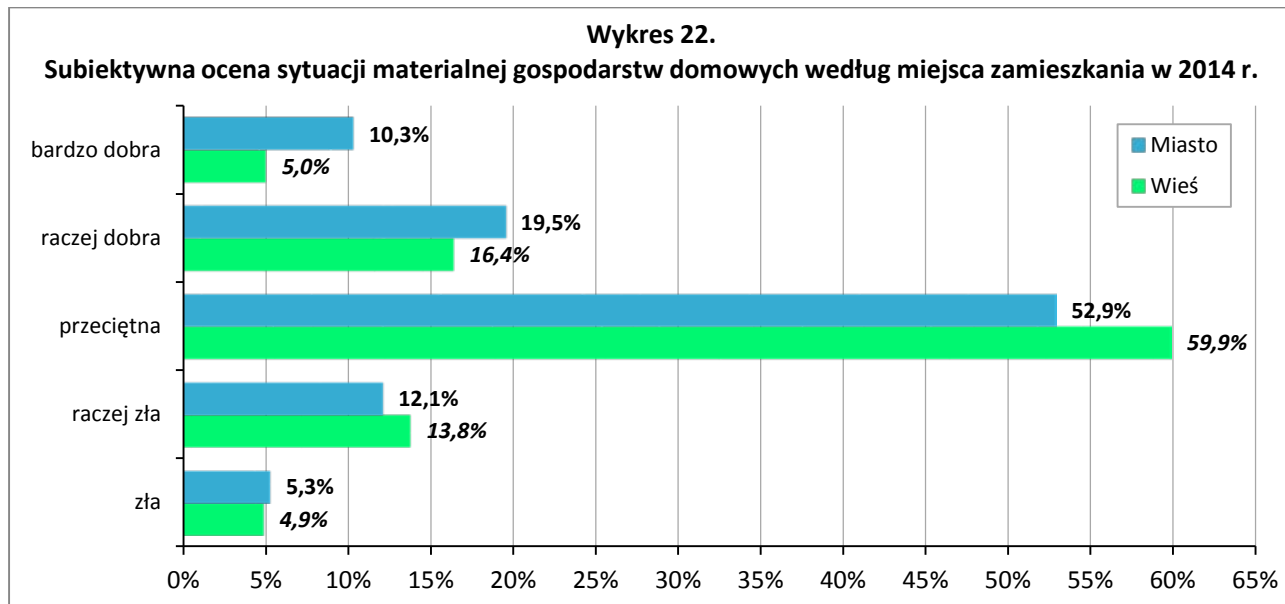
Subiektywna ocena sytuacji materialnej gospodarstw domowych

W 2014 roku swoją sytuację materialną jako raczej dobrą albo bardzo dobrą postrzegało 27,1% gospodarstw domowych, a tylko 17,8% jako raczej złą albo złą i są to wyniki nieco lepsze niż w 2013 r. (odpowiednio 22,7% i 20,5%).

Najlepiej oceniały swoją sytuację materialną (bardzo dobrze lub raczej dobrze) gospodarstwa domowe pracujących na własny rachunek – 48,7% oraz gospodarstwa domowe pracowników – 30,3% (w 2013 r. odpowiednio 42,0% i 25,5%). Największy odsetek ocen złych lub raczej złych odnotowano wśród gospodarstw domowych rencistów (37,4%), ale jest to wynik o 4,1 p. proc niższy niż w 2013 r.

Zróżnicowanie ocen zależne jest również od miejsca zamieszkania gospodarstw domowych. Gorzej oceniają swoją sytuację materialną gospodarstwa mieszkające na wsi, niż mieszkańcy miast, a zwłaszcza tych o liczbie mieszkańców 500 tysięcy i więcej. Co trzecie (34,9%) gospodarstwo domowe w miastach o liczbie mieszkańców 500 tysięcy i więcej i co piąte (21,4%) gospodarstwo na wsi, uznało swoją sytuację materialną jako raczej dobrą albo bardzo dobrą. Natomiast sytuację materialną za raczej złą lub złą uznało 15,4 % gospodarstw domowych zamieszkujących w miastach o liczbie mieszkańców 500 tysięcy i więcej i 18,7 % na wsi.

Opracowanie:

Zespół pod kierunkiem Krystyny Siwiak, naczelnik Wydziału Badania Gospodarstw Domowych
Tel. 22 608-3292, e-mail: K.Siwiak@stat.gov.pl